

***** UITGEVERIJ VERBUM PRESENTEERT *****

ROCKKLASSIEKERS

BLACK SABBATH

Geschreven door Robert Haagsma

OERKNAL VAN DE METAL

WWW.ROCKKLASSIEKERS.NL

BLACK SABBATH

OERKNAL VAN DE METAL

Robert Haagsma

INHOUDSOPGAVE

Eerder verschenen in de reeks Rock Klassiekers:

Kayak
Focus
The Motions
Elvis Presley
The Beach Boys
Deep Purple
Pink Floyd
David Bowie
Livin' Blues

www.rockklassiekers.nl

Uitgeverij Verbum heeft getracht alle rechthebbenden van beeldmateriaal te achterhalen. Zij die desondanks menen rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich tot de uitgever wenden.

© 2017 Uitgeverij Verbum en Robert Haagsma
Omslagontwerp: Loudmouth te Utrecht
Binnenwerk: Loudmouth en Thijs Gorter
Redactie: Chris van Oostrom

ISBN: 9789074274838

VOORWOORD		3
HOOFDSTUK 1:	PRELUDE	10
HOOFDSTUK 2:	HET NADEREND ONWEER - 'BLACK SABBATH'	22
HOOFDSTUK 3:	HET KEERPUNT - 'PARANOID'	34
HOOFDSTUK 4:	KATHOLIEK SCHULDGEVOEL - 'MASTER OF REALITY'	50
HOOFDSTUK 5:	BERGEN COKE - 'VOL. 4'	62
HOOFDSTUK 6:	'SABBATH BLOODY SABBATH' EN VERDER	76
HOOFDSTUK 7:	'HEAVEN AND HELL' - DE DIO-JAREN	104
HOOFDSTUK 8:	VERKEERDE FILM - 'BORN AGAIN'	136
HOOFDSTUK 9:	DE WEDERGEBOORTE - OZZY SOLO	148
HOOFDSTUK 10:	STUURLOOS - DE TONY IOMMI-JAREN	174
HOOFDSTUK 11:	BROKKENPILOOT - BILL WARD SOLO	202
HOOFDSTUK 12:	OMZIEN IN WROK - DE GEEZER BUTLER-SOLOJAREN	210
HOOFDSTUK 13:	HET SLOTAKKOORD	220
HOOFDSTUK 14:	DE NASCHOKKEN	238
DISCOGRAFIE		246

‘Is het iemand wel eens opgevallen dat het weer telkens van slag is vanwege El Niño? El Niño krijgt overal de schuld van. Het laat zich vertalen als: Het Kind.

Waarom noemen we een natuurverschijnsel dat hele delen van Amerika onder water zet, arme mensen uit hun huizen jaagt, een land als Peru aan stukken trekt en de wereldeconomie op z’n kop zet...

Het Kind? Nee, El Niño is het niet voor mij. Laten we het fenomeen in vredesnaam omdopen tot: De Eerste Vier Black Sabbath Albums.

Journalstem ‘Bakersfield, Californië is vandaag van de kaart geveegd door De Eerste Vier Black Sabbath Albums.’

Kijk, daar kan ik mij wat bij voorstellen. Ooit ‘Paranoid’ gehoord? Zo’n nummer zou mijn stad met de grond gelijk maken!’

Henry Rollins (1998)

VOORWOORD

Ik kan geen specifiek moment aanwijzen waarop ik in de ban raakte van de hardrock en metal – twee overigens wat mij betreft tamelijk inwisselbare begrippen. Het is meer een reeks van granaatinslagen geweest in het leven van een jongetje dat opgroeide in de tweede helft van de jaren zeventig. Een flard Motörhead die voorbijkwam in een muziekprogramma op de tv van de KRO, dat overigens geen lang leven beschoren was. Een *Countdown*-uitzending van Veronica met daarin een spectaculair live-optreden van de dan nog relatief onbekende Amerikaanse band KISS. De Australische groep AC/DC die maanden alom aanwezig was dankzij de hit ‘Whole Lotta Rosie’. *Don’t Look Back*, het tweede album van Boston, dat op mijn middelbare school van hand tot hand ging als ware het een vies boekje. Het debuut van Van Halen, waar ik zelfs als muzikaal groentje van begreep dat het baanbrekende muziek – en vooral gitaarspel – bevatte.

Het laat zich lastig analyseren wat mij er zo in aansprak. Achteraf gezien was het vooral een vooral een combinatie van factoren. De pakkende nummers, het venijn van de vervormde gitaren, de flitsende solo’s, de vaak duistere teksten, het stoere aura dat veel bands omgaf. Het was uiteindelijk vooral de energie. Goede rock en metal tilt je uit boven het alledaagse, al is het maar even. Het was een raam dat een blik bood op een oneindig opwindende wereld dan die waarin ik opgroeide, in die keurige nieuwbouwwijk in Delft-Zuid.

Veelal werd ik op het spoor van deze bands en hun platen gezet door het onvolprezen VARA-radioprogramma *Betonuur* van Alfred Lagarde, dat elke dinsdagmiddag op Hilversum 3 werd uitgezonden. Geen uitzending sloeg ik over. De platen van acts als Ted Nugent, Mountain, Foreigner, KISS, Van Halen en al die anderen die hij met een ongeremd enthousiasme aanpreeft, vormen nog altijd het – jazeker – betonnen fundament onder een groot deel van mijn muzikale voorkeuren. In de loop van de jaren is mij duidelijk geworden dat hij een hele generatie rock- en metalfanaten op zijn geweten heeft.

Al vroeg verdiepte ik mij in de achtergronden van het genre en zijn bands. Voor zover dat mogelijk was althans, want het alwetende internet was immers nog ver weg. Ik moest het vooral hebben van de spaarzame artikelen in kranten en muziekbladen. Het werd mij langzaam duidelijk dat de grondleggers van

de metal al jaren in zwaar weer verkeerden. Uriah Heep zwalkte muzikaal alle kanten op. De scherpte was er ook bij Black Sabbath wel af. Led Zeppelin liep op zijn laatste benen en zou zich na de dood van slagwerker John Bonham definitief opheffen. Deep Purple had al eerder de handdoek in de ring geworpen.

Ik veerde dan ook op toen Black Sabbath in 1980 tegen alle verwachtingen in spectaculair herrees met *Heaven and Hell*, waarop de voormalige Elf- en Rainbow-zanger Ronnie James Dio zijn debuut maakte. De sound, de songs en de zang maakten het tot een instant klassieker. Het verscheen ook nog eens op een geweldig moment. Rond 1980 staken er als door een onzichtbare hand aangemoedigd vooral in Engeland talloze jonge hardrockbands het langharige hoofd op: Iron Maiden, Def Leppard, Saxon, Diamond Head, Vardis, Holocaust. De wedergeboorte had geen betere timing kunnen hebben. Wat mij betreft overtrof de band het comeback-album in 1981 met *Mob Rules*, dat naar mijn smaak net wat compactere songs bevat.

De jaren tachtig mogen de geschiedenis ingegaan zijn als het decennium van de hoge kapsels, glimmende outfits en de plastic popmuziek, voor de hardrockers waren het magische tijden. Nadat de Britse storm wat uitgewoed raakte, kwam er een Amerikaanse orkaan overheen met groepen als Slayer, Metallica, Megadeth, Testament en Overkill. Niet veel later ging ook het Europese continent zich roeren, waarbij Duitsland al snel vooropliep.

In die dagen dompelde ik mij dan ook dagelijks onder in de decibels. Ik ging naar mijn eerste concerten en al mijn schaarse geld ging op aan demo’s, singles en LP’s. Het was overigens lang een min of meer clandestiene bezigheid. In de streng-christelijke omgeving waarin ik opgroeide, werd popmuziek beschouwd als een lokroep van de duivel, die de zwakke mens probeerde te verleiden tot een leven vol drugs, drank en slechte vrouwen. Zoals mijn muziekleraar destijds trots in een *Gereformeerde Gezinsbode* liet optekenen: ‘Als ze vragen om popmuziek gooi ik er nog een symfonie van Beethoven tegenaan.’ Als jong christenmens werd je al helemaal niet geacht je reine ziel bloot te stellen aan de occulte symboliek en opruiende tempo’s van de metal. Tot het regime zich uiteindelijk wat versoepelde, werden de platen dan ook min of meer het huis binnengesmokkeld. Ze konden dientengevolge lang niet gedraaid worden op het volume dat de muziek verlangt.

Het gaat te ver om op deze plaats uit de doeken te doen hoe een (inmiddels voormalig) gereformeerd jongetje dan toch fulltime muziekjournalist wordt. Hoe harder iets onderdrukt wordt, des te aantrekkelijker wordt het. Zoiets zal het ongetwijfeld zijn. Bovendien vond ik in platenzaken, in popzalen en op festivalterreinen iets wat ik op de harde kerkbanken nooit ervoer: het gevoel werkelijk te leven. Hoewel mijn smaak zich in de loop van de jaren gestaag verbreedde, tot aan jazz en klassiek toe, zijn hardrock en metal mij daarom altijd intens dierbaar gebleven.

Na een voorzichtige aanloop via wat onbeduidende blaadjes kwam ik begin jaren negentig dan ook als redacteur bij *Aardschok* terecht, het nog altijd toonaangevende hardrock- en metalmagazine van de Benelux. Voor dit blad en verschillende andere media (*Revolver*, *Lust For Life*, *Algemeen Dagblad*) interviewde ik in de achterliggende jaren vrijwel alle kleine en grote metalbands, waaronder ook vele malen de mannen van Black Sabbath: Tony Iommi, Ozzy Osbourne, Geezer Butler en Bill Ward. Ook liet ik enkele keren met wederzijds genoegen Ian Gillan van Deep Purple leeglopen over zijn eenmalige uitstapje naar Black Sabbath.

De band bleef voor mij altijd iets bijzonders houden. In de eerste plaats natuurlijk dankzij de muziek. De albums die Black Sabbath maakte met Ozzy Osbourne en Ronnie James Dio zijn mij even lief. Sommige platen die Iommi nadien met andere zangers opnam, verdienen het om herontdekt te worden. Black Sabbath is daarnaast een band met een immense status. Het is een van de weinige groepen die zich erop kan beroepen een compleet genre gecreëerd te hebben. De band bleef mij persoonlijk ook intrigeren dankzij de teksten: de naïeve flirt met het occulte gecombineerd met een diep christelijk schuldbesef. Het zijn altijd katholieke jongens gebleven. Veel symbolen in de teksten van Black Sabbath kwamen mij maar al te bekend voor.

In de loop van de jaren groeide het besef dat die tientallen interviews, zowel met Black Sabbath als met al die groepen die erdoor zijn beïnvloed, voldoende stof zouden moeten zijn voor een boek over de band. Over de historie, de albums, de teksten en de optredens, met daarbij een belangrijke plaats voor wat de band in Nederland losmaakte. Vooral in de eerste jaren trad Black Sabbath veel in Nederland op, soms meerdere keren per jaar. Ook later bleef de band, net als Ozzy Osbourne solo, hier heel populair.

Het naderende afscheid van de groep was het uitgelezen moment om die interviews, impressies van concerten en reacties op de albums te bundelen tot een boek. Het is het verhaal van een band die vaak struikelde en altijd weer opkrabbelde. Black Sabbath bestaat niet uit ongenaakbare supersterren maar mensen van vlees en bloed die ruzie maakten, zich overgaven aan zelf-destructief gedrag, zich in interviews talloze malen tegenspraken en bepaald niet vrij waren van blind opportunisme. Het is echter vooral het verhaal van een van de belangrijkste rockbands aller tijden. Een groep die met een handvol albums de loop van de muziek veranderde.

Robert Haagsma

Begin 2017 valt definitief het doek voor Black Sabbath. Een goed moment om de balans op te maken.

Weinig bands kunnen claimen dat ze de popmuziek werkelijk veranderd hebben. Black Sabbath heeft zelfs een compleet nieuwe genre gecreëerd: metal. Sinds de vroege jaren zeventig is het de favoriete muziek van wereldwijd miljoenen headbangers. Het is voor velen zelfs een manier van leven. De band uit de Britse industriestad Birmingham inspireerde bovendien talloze bands om een gitaar om te hangen en de volumeknop ver open te draaien.

De biografie is gebaseerd op de vele interviews die muziekjournalist Robert Haagsma de afgelopen 25 jaar had met de leden van de legendarische bezetting: Ozzy Osbourne, Tony Iommi, Geezer Butler en Bill Ward. Ook anderen,

zoals Ronnie James Dio en passant Ian Gillan van Deep Purple, komen aan het woord.

Het is een verhaal over duizelingwekkende successen, maar schetst ook hoe vaak Black Sabbath ten prooi viel aan zelfdestructie. Het beschrijft de bizarre paradox: de drank, de drugs en de decadentie die zo haaks staan op de vaak uitgesproken religieuze teksten. *Black Sabbath. Oerknal van de metal* gaat vooral over een band die een indrukwekkende reeks albums uitbracht, succesvolle solocarrières lanceerde en telkens door nieuwe generaties metalfans ontdekt wordt.

Robert Haagsma schreef in de afgelopen jaren voor *Aardschok*, *Lust For Life*, *Revolver*, *Ugly Things* en *Record Collector*. Van zijn hand verschenen eerder boeken over o.a. Pink Floyd, Golden Earring, The Beach Boys, Vinylfanaten en The Golden Years of Dutch Pop Music.

